

Motion till riksdagen 2023/24:2650

av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD)

Långsiktiga förutsättningar för mänskliga rättigheter

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten till en långsiktigt hållbar finansieringsmodell för assistansersättningen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta initiativ till att ändra i förordningen som styr föräldraavdragets omfattning så att syftet med lagen säkerställs och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att initiera arbetet med att utarbeta lagförslag som gör att samtliga hjälpmoment för alla grundläggande behov ger rätt till personlig assistans, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Den personliga assistansen utgör en grundläggande mänsklig rättighet och är alldeles avgörande för personer med omfattande funktionsnedsättningar. Med personlig assistans ges alla rätt till deltagande, bidragande och självbestämmande samtidigt som det skapar möjligheter till rätt förutsättningar på lika villkor. Den personliga assistansen har haft en dyster utveckling under lång tid, och Sverigedemokraterna vill se en stärkt assistans grundad på långsiktighet.

Samtidigt har det nya föräldraavdraget inte gett det utfall som önskats – barn har snarare hamnat i kläm genom att föräldraavdraget har räknats dubbelt, vilket lett till att barn förlorat assistans istället för att få tillgång till det i större utsträckning. Här menar Sverigedemokraterna att regeringen behöver se över förordningen så att utfallet på det som tillänkts faktiskt skapar bättre förutsättningar för människor.

Det finns majoritet i riksdagen för att se över hur alla grundläggande behov kan omfattas av den personliga assistansen, och vi menar att det är hög tid att initiera ett sådant arbete.

Tidöavtalet

Sverigedemokraterna har under lång tid prioriterat frågorna om stärkta rättigheter och möjligheter för funktionsnedsatta personer. Vi är därför glada över att Sverigedemokraterna, tillsammans med regeringen, kommit överens om en betydande reform som ska genomföras inom ramen för Tidöavtalet. Utifrån den utredning som publicerats 1 mars 2023 om ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans (SOU 2023:9) ska Tidöpartiernas åtgärder övervägas för att se över det statliga helhetsansvaret för personlig assistans i Sverige. Detta har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Vidare har partierna inom ramen för budgetpropositionen för utgiftsområde 9 beslutat att räkna upp timbeloppet för assistansersättningen med 2,5 procent, och ser samtidigt över vilka åtgärder som bör vidtas för att förhindra oskälig kostnadsutveckling, brottslighet och felaktiga utbetalningar inom assistansersättningen.

Långsiktiga förutsättningar för personlig assistans

Den personliga assistansen tillgodoser en mänsklig rättighet och för dem som lever med omfattande funktionsnedsättning betyder den allt. Den är deras möjlighet att delta, att bidra och att leva ett självbestämt liv. Ändå har vi under flera år sett hur villkoren för den personliga assistansen har urholkats. I snart ett decennium har assistansersättningen tillåtits halka efter löner och samhällets övriga kostnader.

Att arbeta som personlig assistent är en livsviktig, krävande och ansvarsfull uppgift som ställer stora krav på yrkesskicklighet, förståelse för integritet och lyhördhet. För att säkerställa att assistenter stannar kvar eller söker sig till yrket så måste det också finnas goda förutsättningar för konkurrenskraftiga löner, utvecklingsmöjligheter och övriga arbetsvillkor.

Varje beviljad assistanstimme ersätts med ett schablonbelopp. Enligt socialförsäkringsbalken ska varje år ett schablonbelopp för assistansersättning bestämmas och beräknas med ledning av de uppskattade kostnaderna för att få assistans.

Det är såklart problematiskt att ersättningen över tid inte räknats upp i takt med övriga kostnads- och löneökningar, då de senaste årens uteblivna höjningar har lett till en kraftig underfinansiering. Därför vore det högst relevant att regeringen framöver i budget redovisar med ledning av vilka uppskattade kostnader det föreslagna schablonbeloppet har framräknats.

Långsiktiga förutsättningar måste på sikt skapas och därför menar vi att en fastställd årlig höjning av schablonen är befogad. Regeringen bör snarast utreda möjligheterna till en långsiktigt hållbar finansieringsmodell för assistansersättningen.

Föräldraavdraget

Den 1 januari 2023 infördes föräldraavdraget inom personlig assistans. Många fler barn skulle med förändringen ges rätt till personlig assistans. Den gamla modellen fungerade väldigt ofta godtyckligt, och stora avdrag gjordes på assistansbehovet. I praktiken hade barn under sex år inte någon chans att få personlig assistans utan det hänvisades till normalt föräldraansvar istället. Det nya föräldraavdraget skulle ersätta den gamla modellen där Försäkringskassan tog bort de timmar som motsvarade normalt föräldraansvar för andra barn i samma ålder.

Tanken med det nya lagförslaget var att bedömningen inte längre skulle vara godtycklig utan skulle schabloniseras. Nu skulle även små barn med stora behov få möjlighet till assistans. Tyvärr blev inte verkligheten som tanken och syftet, utan tidigt kom det signaler om att reformen inte alls blivit så positiv som väntat för barn med funktionsnedsättning.

Åtta månader efter att reformen genomförts talar resultatet sitt tydliga språk och förhoppning har vänts till stor besvikelse. Lagändringen har tyvärr istället många gånger försämrat möjligheterna för många barn.

Det har blivit svårare för barn att få assistans och äldre barn med assistans riskerar att förlora timmar om de ansöker om utökning – på grund av det nya föräldraavdraget.

Problemet tycks ligga i att det nu istället görs dubbla föräldraavdrag från Försäkringskassan. Först drar Försäkringskassan bort timmar för vad de menar inte har med själva funktionsnedsättningen att göra, sen på resterande timmar görs det nya schablonavdraget, vilket innebär att barnen hamnar i ett sämre läge än före lagändringen. Tanken i utredningen Stärkt rätt till assistans var att föräldraavdraget skulle dras från barnets totala hjälpbehov oavsett om dessa beror på en funktionsnedsättning eller inte. Det är olyckligt att lagstiftningen inte närmare reglerar när föräldraavdraget ska göras.

Regeringen har möjlighet att ändra föräldraavdraget, genom att ändra i förordningen som styr föräldraavdragets omfattning. Även om det är för tidigt att göra en större samlad utvärdering så menar Sverigedemokraterna att det är nödvändigt att redan nu ta initiativ till att ändra i förordningen så att syftet med lagen säkerställs.

Grundläggande behov

En riksdagsmajoritet bestående av C, L, KD, V, SD och MP har tidigare mandatperiod röstat för att utarbeta lagförslag som gör att samtliga hjälpmoment för alla grundläggande behov ska ge rätt till personlig assistans. Då beslutet togs gällde det förvisso ett tilläggsdirektiv till en redan påbörjad utredning – en utredning som nu är presenterad och klar.

Men andemeningen råder det inga som helst tvivel om. Det bör utarbetas lagförslag som gör att samtliga hjälpmoment för alla grundläggande behov ger rätt till personlig assistans. Det är hög tid att se människors behov i sin helhet och inte stycka upp dem. Nuvarande regering bör beakta tidigare tillkännagivande och se över möjligheten att initiera arbetet med att utarbeta ett sådant lagförslag.

Carina Ståhl Herrstedt (SD)

Carita Boulwén (SD)

Angelica Lundberg (SD)

Mona Olin (SD)

Leonid Yurkovskiy (SD)